

F. D. G.
DISSERTATIO GRADUALIS
DE
**INSUFFICIENTIA
RELIGIONIS
NATURALIS,**

Cujus
PARTEM POSTERIOREM,
Consent. Ampliff. Facult. Philos. in Reg. Acad. Aboënsi,
PRÆSIDE,

MAXIME REVERENDO atque CELEBERRIMO VIRO
D: NO **C A R O L O
MESTERTON,**

S. S. Theol. Doct. Log. & Metaph. PROF. Reg. & Ord.

Publicæ Candidorum censuræ defert,
FABIANUS GESTRINIUS, Sal. Fil.

WIBURGENSIS.

Die XVI. Novembris Anni MDCCLXV.

In AUDITORIO MAJORI.

H. A. M. C.

Kongl. Maj:ts
TRO-TJENARE och MAJOR vid Dets Artillerie Rege-
mente, samt RIDDARE af Kongl. Svärds-Orden,
Välborne

HERR C A R L
CHRISTOPHER
B I L A N G,

MIN HÖGGUNSTIGE HERR MORBRODER.

A t jag med största fögnad nyttjar närvarande til-
fälle at offentligen få ådagalägga och förklara
den vördnadsfulla högaktning jag hittills föranlåten
 varit blott i mit inre hysa, är jag så mycket mera
förbunden, som min *Höggunstige Herr Morbroders*
håga ynnest och bevågenhet emot mig städse varit
så högt betydande, at dess rätta erkänsla vida öfver-
träffar min ringa förmåga. Anse fördenskul, *Hög-
gunstige Herr Morbroder*, detta ringa arbete, hvilket
jag *Eder*, som et ringa tacksamhets vedermåle up-
offrar, med vanlig hög ynnest, och tillåt den, be-
ståndigt i den samma innesluten vara, som under
trogna förböner för *Edert* timmeliga och eviga väl
med djupaste vördnad beständigt framhårdar

VÄLBORNE HERR MAJORENS
MIN HÖGGUNSTIGE HERR MORBRODERS

ödmjuklydigste Syfterson
FABIANUS GESTRINIUS.

Regements Fältskåren

Vid Åbo Läng Infanterie Regemente, BIV

Ädel och Högaktad

**HERR JULIUS
FRIEDRICH RITZE.**

Såsom et skyldigt vedermåle af min erkänsla, för all den ynnest och kärlek, mig ifrån den stund jag ågde lyckan at såsom handledare för Edra älskansvärda Barn uti Edert Hedervärda Hus blifva antagen, vågar jag dessa ohyfsade rader Herr Regements Fältskåren i ödmjukhet upoffra. Uptag Gunstige Herre des välmening, med vanlig ynnest, som under ständig önskan af all andelig och lekamlig sällhet förblifver

**ÄDLE och HÖGAKTADE HERR REGEMENTS
FÄLTSKÅRENS**

ödmjukaste tjenare
FABIANUS GESTRINIUS.

Kyrkoherden

Vid Vederlax Församling i Friedrichshamns Stift,

Välärofrdige och Höglärde

Herr **DAVID GESTRINIUS,**

Adjutanten!

Vid Hans Kongl. Höghets Prins Friedrich Adolfs
Regemente,

Välödle

Herr **JOHANNES GESTRIN,**

MINE HÖGTÅRADE KÅRA FARBRÖDER.

Til et vördsamt tacksamhets prof, för alla mig bevista välgärningar tilågnas, mine Kåra Farbröder vördsammast detta ringa arbete. Den Högsta göre Eder lefnad förnögd, mångårig och lyckelig, så upfylles des önskan, som med ständig högaktning til döden förblifver

MINE HÖGTÅRADE KÅRA FARBRÖDERS

lydigste Brorson

FABIANUS GESTRINIUS.

§. VI.

uum in priori dissertationis nostræ parte necessitatem, naturam & adfectiones Religionis naturalis paucis, sed uti putamus, sufficienter demonstraverimus, jam ea, quæ institutum nostrum nobis continuanda injungit, ob nostram suppellectilem admodum curtam summa cum breuitate perstringere absolvereque Divino sub auspicio conamur. Omnes fere, quotquot inter genti-

les saniores fuerunt, corruptionem status nostri præsentis eandemque profundissimam agnoverunt, omnes etiam recentioris & purioris ævi philosophi, quibus sanum fuit sineiput, hanc veritatem calculo approbaverunt suo. Nam ratio & experientia cuivis homini propria hac in re argumenta nobis præbent uti evidentissima, ita & mirum in modum horrenda. Intellectus humanus tantis involutus est tenebris, ut non tantum plerumque absurdissimas de DEO infinitisque ejus perfectionibus foveat cogitationes, sed etiam easdem defendere haud raro velit. Voluntatis inclinationes adeo cæcæ sunt, quia ducis sui (scilicet intellectus) lumine & impulsu destituuntur, ut in maximis minimisque exorbitent, in quævis vitia irruant & sanctissima officiorum vincula penitus negligant refringantque. Scelera illa monstrosa, quæ inter miseros mortales horrendum in modum obtinent, pleno quasi ore de profundissima naturæ nostræ corruptione loquuntur, quippe quæ tantam adeoque vesaniam hominis esse proclivitatem ad mala evincunt, ut ne legibus quidem civilibus, ne in actus externos maxime nefandos erumpat, cohiberi queat. Corruptionem hanc non unius aut alterius, sed in universum omnium & singulorum mortalium naturam ita infecisse deploranda adstruit experientia, ut ne unus quidem, qui via naturali in hunc procedit mundum ab hac vitiosa contagione excipi queat. Nam quemadmodum intellectus in unoque homine distincta omnium & sin-

singularum suarum actionum caret cognitione, ita & voluntas destituitur sanctitate, quod quisque facile, nisi externa actionum suarum honestate, si qua fuerit, in totum fasciatus sit, deprehendat, modo in se ipsum descenderit, internasque animi cordisque sui inclinationes penitus perlustraverit. Vitiositatem hanc naturæ nostræ universalem esse connatam, non tantum domestica cordis uniuscujusque experientia docet, verum etiam exempla offendunt infantum, qui jam a primis suis incubulis tenerrimaque ætate plus satis exorbitantiam cupiditatum cordis humani produnt; adeo ut nihil verius dici possit, quam hoc: *quod omne figmentum cordis humani malum sit ab ipsa pueritia* Gen. 8: v. 21. Possit hæc nostra thesis ex posteriori infinitis demonstrari documentis, sed licet nobis allatis, quantumvis brevissimis tanto tutius acquiescere, quanto majore cum certitudine unumquemque, qui de hac veritate dubitare lubet, ad scrutinium cordis sui relegare possumus.

§. VII.

At quamvis corruptio naturæ nostræ sit universalis & cuivis homini connata, non tamen essentialis & concreata, nec a DEO, ut causa sua, ulla ratione profecta; sed propria hominum culpa contracta & potius ut accidens naturæ nostræ in-

fit. Nam alioquin non solum perfectio hominis essentialis nulla foret, sed etiam tota hominis essentia evanesceret, quia nulla essentia notionibus sibi mutuo repugnantibus absolvi potest, præterquam quod essentia hominis sit necessaria & ab intellectu & voluntate DEi, tam quoad possibilitatem, quam quoad existentiam suam pendeat, quod ut de malo morali dicatur, impium foret. In §. V. Part. Prioris jam demonstratum ivimus DEum in prima creatione hominum viribus sufficientibus ad religionis naturalis præcepta sancte servanda exornavisse, sed corruptio, de qua loquimur, infert insufficientiam & defectum virium ad ea præstanda, quæ religio naturalis homini injungit & actuali sua malitia, quæ complexu actuum pravorum tam internorum quam externorum absolvitur, totam religionem naturalem ejusque vim obligandi susque deque habet. Hinc quis est, qui non videat corruptionem hanc non esse homini concreatam nec a DEo profectam, quia si hoc obtinisset, DEus noluiſſet ut homines Eum infinitasque ejus perfectiones rite cognoscerent, & eum rite cognitum colerent atque intensissimo sanctissimoque amoris fervore prosequerentur, quod perinde foret ac si quis contenderet DEum malum morale approbare & ex facinoribus vel actionibus sceleratissimis, quæ blasphemiam in summam sanctissimamque ejus Majestatem exspuunt, voluptatem capere; sed horrenda sunt hæc dictu; absit itaque omnis blasphemia quam longissime. Nam

voluntas Divina sanctissima nihil quicquam ut bonum approbat, quam quod infinitis ipsius perfectionibus consentit, adeo ut æque impossibile ac illud sit, ut intellectus Divinus queat malum pro bono habere, ita nec voluntas Divina summe perfecta unquam ex malo voluptatem capere idque ut bonum appetere potest. A malo itaque morali remotissimus non potuit non esse homo, quando a manu Summi Numinis creatrice in theatrum actualium prodierat. Nec ulla alia creatura homini hanc imperfectionem sine ipsius consensu inferre potuit, quia quemadmodum finis DEi per creationem hominis intentus, requirebat, ut homo sufficienti intellectus luce & debita voluntatis sanctitate ornatus, mundum ingrederetur; ita & non potuit non summæ Divinæ sapientiæ bonitæque convenire ut has suas homini concessas dotes ita contra aliarum creaturarum insidias præmuniret ut sine proprio hominis consensu & abusu libertatis, qua voluntas ipsius eminebat ipse iisdem privari non posset. Nihil itaque aliud reliquum est, quam quod homo ipse sit culpa & causa, cur in statum huncce corruptum detrusus sit una cum ejus posteris; quia effectus non potest esse perfectior sua causa, hoc est, liberi non possunt esse perfectiores suis parentibus, alioquin in effectum foret quædam realitas cujus ratio non deprehenderetur in ipsa causa, quod perinde foret, ac si quid existeret sine ratione sufficienti. Sed quid multis opus est, quum res sit adeo nota atque

clara, ut & ipsi naturalistæ plerumque eam agnoscere & concedere debeant.

§. VIII.

Hæc corruptio, de qua in §. proxime præcedente quædam attulimus, tanta est, ut vires humanæ eidem tollendæ nunquam sufficere queant. Nam corruptio hæc profundissima est & non tantum cuivis homini connata, quæ inclinationem ad quævis prava includit, verum etiam infinitis actionibus malis aucta & accumulata; quod non qualemcunque, sed quam maxime habituales hominis propensionem ad mala quævis patranda arguit. Hinc si vires humanas his malis incedam adferre posse quis existimet, necessum est, ut ostendat, quæ ratione vires humanæ, si quæ reliquæ forent, non habitum solum pravam & inclinationem naturalem pravam homini penitus exuere queant, verum etiam, quibus modis homo in sua corruptione constitutus pro vitiis jam patratis, quæ jus DEI infinitum violaverunt, eamque ob rem poenas uti iustissimas ita & infinitas promeruerunt iustitiæ Divinæ facere valeat quod satis est. Sed ut in ordine in thesi nostra adstruenda procedamus, primum ad inclinationem pravam naturalem animum advertamus nostrum & paucis discutiamus

illam viribus humanis emendari nunquam posse. Inclination quidem homini a creatore indita est ad perfectionem ejus, & ab ipsa essentia hominis est plane inseparabilis. Hanc DEUS in prima creatione eximia ornavit sanctitate, quæ inclinationis hujus non essentialem, qua nunquam privari potest, sed accidentalem absolverat perfectionem; hæc effecisset, ut inclinatio nunquam exco impetu ad appetendum ferretur, quia cum efficacissima atque viva intellectus luce conjuncta erat. Ex his, vel nobis non monentibus, cuivis patere existimaverimus, hanc inclinationis concreatam sanctitatem esse realitatem, cui producendæ nonnisi vires infinitæ sufficiunt. At hæc uti per lapsum penitus amissa est, ita & viribus creatis nulla ratione recuperari potest, sed nova omnino creatio esset necessaria. Præterea patet hoc vel exinde, quod hominis intellectus, qui sua luce deberet esse oculus & dux inclinationis, tantis implicatus est tenebris, ut iisdem dissipandis penitusque tollendis corruptæ vires sint plane & infinitum in modum impares. Intellectui humano inesse quandam lucem, quæ crebris exercitiis assiduisque studiis multum in modum augeri possit, non negamus, sed hæc lux, utpote maxime enervata, sufficienti destituitur efficacia ad flectendam inclinationem, seu voluntatem, quemadmodum domestica cujusvis testatur experientia. Quod vicissim ad habitum pravam extirpandum attinet, ille fere est ejus indolis ac ipsa connata inclinatio prava, qua habitus
pra-

pravus quasi armatus est. Tantum abest ut per
 emendationem morum Philosophicam, quæ per sa-
 na rationis præcepta instituitur & interdum obtin-
 etur, penitus eradicetur; quia hæc vitæ & mo-
 rum emendatio, quæ philosophica dici consuevit,
 est cortex sine nucleo, & tanto minus rigori juris
 Divini infinito facit, quod satis est, quanto cer-
 tius est hanc emendationem plerumque immo sem-
 per formali conformitate cum lege Divina defice-
 re. Nam lex vel religio Divina naturalis non
 tantum requirit atque summo cum jure postulat,
 ut actiones nostræ materialiter & externa tantum
 specie cum perfectionibus convenient Divinis, ve-
 rum etiam ut ipsa scaturigo, ex qua actiones pro-
 fluunt, sit in totum accommodata ad gloriam Di-
 vinam actionibus illustrandam, hoc est, ut ipsa
 intima cordis intentio & inclinatio, tota quanta
 solam Divinam respiciat; vel ut ita dicam, sitiat
 gloriam, ita ut eam solam & unice actionibus suis
 amplificandam tenerrimo cum mentis adfectu &
 intensissimo amore cupiat. Emendatio vero phi-
 losophica semper in hac mortalitate, duce philau-
 tia quæ uti corrupta ita & nunquam fines, rigo-
 rem legis Divinæ sustinentes, intendit; instituitur
 & continuatur. Hinc quid de propensionum ha-
 bitualium enervatione, abolitione & exacta ex-
 stirpatione, viribus naturæ præstanda, sit judican-
 dum, sine ullo patet negotio; certe nemo adeo
 hospes esse potest actionum humanarum, nisi sciens
 volensque utrisque lippire voluerit oculis, ut non vi-

videat, homines in virtutibus sectandis plerumque suis, palmariis inprimis inclinationibus ita indulgere, ut minima sudoris libamina gloriæ Divinæ promovendæ litent. Verbo: quantacunque emendatio hæc esse ponatur, tanta tamen nunquam est, nec per vires humanas unquam fieri potest, ut, ea facta, homo vel in posterum obligationi sibi injectæ & præceptis religionis naturalis rigidissimis satisfaciendis ex asse sufficiat; nedum patris jam actionibus malis resarciendis vita ejus par sit. Verissima hæc esse, quæ heic brevibus attulimus, quivis facillime deprehendet, modo in se descendat & stupendam cordis sui corruptionem, qua par est, mentis lance rimetur, adeo ut necessum non sit, ut pluribus demonstremus, quam impossibile sit homini propriis viribus ab hac corruptione se liberare & in eam conditionem se restituere, ut religionis naturalis præceptis exactissimam præstare queat obedientiam.

§. XL.

Ast licet vel maxime possibile foret, ut homo proprio studio propriisque viribus se in integrum ad pristinum perfectionis statum, restituere posset, quod tamen in æternum infectum manet; attamen exinde nihil minus sequeretur, quam

hoc, ut homo observantia Religionis naturalis
 salvus fieri posset. Nam Religio naturalis tantæ
 est perfectionis tantique rigoris, ut adeo perfectam
 exactamque omnium singulorumque præceptorum
 observantiam summo cum jure requirat, ut ne
 minimis quidem inobedientiæ intervallis interrup-
 ta esse queat, sed ut hæc observantia, de qua
 loquimur, ab ipsis primis vitæ incunabulis, us-
 que ad ultimum vitæ halitum maneat perfecta &
 in sua constantia inconcussa, hoc est, sine ulla
 vel minima intermissione cum devotissima depen-
 dentiæ suæ agnitione conjuncta. Tanti inquam
 religio naturalis est rigoris, ut non solum perfe-
 ctissimam vitæ postulet emendationem, verum et-
 jam vitæ transactæ, priusquam emendatio facta
 erat, & peccatorum tam commissionis quam o-
 missionis exactissimam & rigidissimam exigat ra-
 tionem. Sed heic Rhodus, heic salta; heic a-
 byssus stupendi oceani, unde ullus mortalium, li-
 cet gigantei roboris foret, ne creatis quidem ne-
 dum corruptis viribus se exigere & liberare va-
 let. Nam quodvis cum maximo peccatum mi-
 nimum contra infinitum jus Divinum, cui ob-
 ligatio a parte nostra respondeat infinita, neces-
 sum est, committitur & parratur, & eam ob rem
 quodvis delictum quoque non potest non esse in-
 finita gravitatis, hoc est, infinitis plectendum
 pœnis, quas homo, ceu ens finitum, non nisi
 ratione infinitæ & æternæ extensionis, subire &
 sustinere potest. Hinc itaque necessarium est,

ut

ut in aeterna sua miseria maneat homo; Religio enim naturalis tanto minus homini in hac sua miseria auxilium adferre valet, quanto certius constat eam nihil magis majoreque rigore homini injungere quam ut jus Divinum sanctissimum illæsumque servet & obligationi suæ constantissima devotissimaque obedientia satisfaciat; hoc vero neglecto, Religio naturalis pænis justissimis jus hocce Divinum vindicandum urget, & id quidem adeo immutabiliter, ut nihil quidem unquam a suo discedat rigore. Nam si contrarium ponatur, Religio naturalis ipsa justitiam præceptorum suorum perfectissimam destrueret, vel quod perinde est, contra jus Divinum illimitatum peccaret & horrendum in modum impingeret, quo absurdus nihil unquam cogitari potest; quia ex illis, quæ in parte priori attulimus, evidentissime patet, Religionem naturalem exactissime cum perfectionibus Divinis concordare & ejusmodi DEI cultum ab hominibus requirere, qui non minus in sanctissima quam exactissima conformitate actionum, tam internarum, quam externarum cum Summi Numinis perfectionibus ex assè absolvitur. Unde sùdo clarius elucescere existimaverimus necessitatem pœnarum, infinitæ delictorum gravitati proportionatarum ex assè respondentium, quarum reum Religio naturalis unumquemque deliquentem facit & nullam immunitatem ab ipsis subeundis, sine præstita satisfactione, eademque exactissima,

unquam homini polliceri potest, quia alioquin Divinis adversaretur perfectionibus. Conf. §. III. & IV. partis prioris.

§. X.

Sed ne omni privaretur spe elabendi & evadendi justissimas hasce pœnas vaferrima hominis licentia, varia argumenta vesana excogitavit ratio, quibus ceu mediis efficacissimis putat se posse delicta sua eorundemque pœnas evitare delereque. Inter cetera imprimis eminet pœnitentia eademque philosophica, quam mirum in modum extollunt Naturalistæ. Multa quidem heic adferri possent eademque attentione dignissima, quæ insufficientiam pœnitentiæ in expiandis delictis certo certius evincerent, nos tamen impræsentiarum paucis rem expediamus nostram. Quodvis delictum ejus est indolis, ut jus ejus saltem qua intentionem tollere adnitatur; quod non potest non esse læsio infinita. Huic itaque si pœnitentia satisfacere queat; absolute necessarium est, ut infiniti sit valoris; sed unde infinitus hic valor accedat pœnitentiæ, non video, nisi ipse dolor sit vel intensive vel extensive infinitus; sed dolor intensive infinitus in hominem ceu ens finitum cadere non potest, quia intelle-

ctus

Etus humanus delictum ceu malum infinitum re-
 præsentare nullo valet modo, quod tamen neces-
 sarium foret, ut dolor intensive infinitus in vo-
 luntate exoriri posset. Per dolorem vicissim ex-
 tensive infinitum homo nihil proficeret, quia in
 æternum cruciaretur. Huic accedit & illud, quod
 multitudo delictorum sit infinita, quorum quod-
 vis infinitis est circumstantiis & infinitæ grava-
 tatis; hinc itaque necessum est, si dolor quibus-
 vis delictis possit esse proportionatus, ut intelle-
 ctus omnia & singula delicta seorsim & sigilla-
 tim eorumque circumstantias confectariaque di-
 stincte & adæquate sibi repræsentet; quod quam
 impossibile sit vel levissima attentio ostendit. Sed
 quemadmodum intellectus humanus limitatus &
 finitus omnia & singula peccata cum suis con-
 fectariis intuitive cognoscere non valet, ita nec
 voluntas finita, infinitum dolorem persentiscere
 queat; unde & impossibile est, ut poenitentia,
 quanta demumcunque ponatur, peccata rescindan-
 tur & expientur. Argumenta, quæ ex mune-
 ribus & sacrificiis DEO placando offerendis de-
 ducuntur, nullius sunt momenti, quia, præter-
 quam quod infiniti valoris non sint, omnia ma-
 xima minimaque quæ homo possidet, sunt DEI.
 Ejus indolis quoque sunt cruciatus & varii gene-
 ris tormenta, peccatorum expiandorum causa
 suscepta, quæ omnia, quot & quanta demumcun-
 que sint, nonnisi finitum excitant dolorem, qui
 infinitæ delictorum gravitati nunquam respondet.

Quid denique de emendatione vitæ, quam tanto-
 pere crepant naturalistæ, sentiendum sit, ex il-
 lis, quæ supra attulimus, patet. Hæc certe, li-
 cet perfectissima, præterita peccata rescindere non
 valet, quia tanta est religionis naturalis perfectio
 & obligatio, ut nulla actio bona concipi queat,
 ad quam suscipiendam homo non antea foret ob-
 strictus, adeo ut præteritis actionibus malis com-
 pensandis, ne hilum quidem sufficiat; præterquam
 quod ejusmodi emendatio perfecta nihil aliud sit
 quam figmentum cerebri laborantis delirantisque.

§. XI.

Et quamvis, ut ulterioribus adferendis su-
 perfedeamus, variæ nos obstringant rationes, hoc
 tamen coronidis loco, vel verbo attingamus tan-
 tum, quod ex illis, quæ tam in parte priori,
 quam in hacce posteriori, quantumvis brevissimis
 exictum ivimus, quivis, cui sanum est sinciput,
 sine ulla difficultate colligere valeat Religionem
 naturalem non in se & sua notione ulla laborare
 imperfectione, sed omnem defectum homini esse
 adferendum; quippe qui ob profundam suam cor-
 ruptionem tantæ non sit capax perfectionis; quan-
 ta Divina hæc eminet Religio, quæ vi summæ
 suæ perfectionis hominibus corruptis nullam con-
 ferre

ferre potest salutem æviternam. Utinam velint naturalistæ hujus ævi hac pia mentis devotione considerare & submissa veneratione infinitam Divinam colere bonitatem, quæ nobis consulere voluit, dum medium reconciliationis sufficientissimum, infinitique plane valoris nobis concesserat atque id per Divinam suam revelationem nobis patefecerat. Ipsi itaque eam ob rem sit laus & gloria ne in ipsa æternitate quidem terminanda.

FINIS.

